בסוד שיח

שאול שיר

הגר"ש עמאר מבקש הסברים

הבעתי בעבר הרחוק ובעבר הקרוב, בכתב ובעל־פה, את נכונתי להיחתם לכל מעשה של פרס, ציבור או עמותה, שיש בו כדי לסייע למסרבנות־גט ועגונות.

בימים אלה נתברר לי, כי הראשון לציון ונשיא בתי הדין, הגר"ש עמאר שליט"א, נוקט יד תקיפה ביותר בכל הקשור לסדרי עבודת בתי הדין. במקום שיש כשלים ואין הסבר מניח את הדעת, הגר"ש עמאר עשוי לנקוט צעדי ענישה – דבר שלא היה עד כה.

בשיחה שקיימתי עם אישיות מרכזית בבתי הדין (לא המנכ"ל) התרשמתי כי יש עם מי לדבר וקיימת נכונות כנה להכיר בשגיאות.

נתבקשתי לתת פתחון־פה לצד השני של המטבע, הבעלים בהליכי גירושין, בטענה כי יש יש של ארגונים למען נשים הנתונות במסבך משפחתי, וקולם של הבעלים אינו נשמע כלל. אני עושה זאת בלי להביע בכך עמדה אישית כלשהי הנתונה בדרך כלל לציבור הנשים. הנה הדברים:

"בדו"ח מבקר המדינה האחרון, מובא, כי ב־96 אחוז מתביעות הגירושין ניתן הגט בתוך 303 יום וב־96 אחוז מהתביעות כאשר הגירושין נעשים בהסכמה, ניתן הגט בתוך 132 יום. "אולם" – נאמר בדו"ח – "מאחד שהחלי־טים ב־4 אחוזים מהתיקים נמשכים כמה שנים, גודמים אחוזים אלה לעלייה של ערכי הממוצע."

"ארגוני הנשים משחירים את המציאות, ולא אחת, בגלל סדר היום שלהם – סובלות הנשים שיכולות היו להגיע להסכמה עם הבעלים.

"יכדאי שתרשום לפניך את ההערות הבאות שראו אור באתר האינטרנט "בתדרי תרדים" הזן משקפות מציאות נכונה:

א. סירוב למתן גט משותף לחלוטין לגברים ולנשים. גם נשים סרוחות לפעמים המון רברים תמודת הסכמה לגט.

העובדה שברוב המקרים הבעל הוא המעכב־גט, אינה נעוצה בהיות הגברים סחטנים, אלא משום שהמערכת כולה פועלת בצורה משומנת לרעת הגברים, ומניעת־גט היא הנשק האומלל היחיד והאחרון של הגבר, שלא כאשה שאינה זקוקה לנשק זה כי היא מנצחת בכל מקרה.

לאשה אין סיבה להשאיר את הבעל בעגינותו, משום שהיא מקבלת כל מה שתרצה, כמעט. היא מקבלת את הילדים ומזונות, ואין לה כל סיבה שבעולם להישאר נשואה.

הגבר משתמש בנשק זה כאשר הוא מרגיש (בצדק וגם שלא) שהוא נעשק ואין לו כל נשק אחר.

ב. בתי־המשפט קובעים חד משמעית שבעל חייב במ־זונות האשה עד לגירושין, גם אם היא היכתה אותו, גם אם היא עזבה את הבית, גם אם היא בגדה בו, והזמן נסחב ונסחב עד לגירושין בפועל.

ג. חוק המזונות קובע חד משמעית שהאב הוא החייב בלעדית במזונות ילדיו, גם אם האם מרוויחה כפול ממ־נו. זה מתבצע עדיין בכל בתי המשפט הרבניות באריץ.

ד. במקרה שהילדים נשארים במשמורת האב, האם איננה מחוייבת להשתתף במזונות כלל.

ה. "חוקת הגיל הרך" האומללה קובעת כי ילדים עד גיל 6 נשארים אוטומטית אצל האם, גם אם האב השקיע בהם יותר והם אוהבים אותו יותר ורוצים להישאר אצלו. גם כאשר יש ילדים משני צידי הגייר, משאירים את כולם בידי משמורת האם ואין מפרידים בין אחים. האב אינו יכול לעשות דבר. בפועל, גם בניל מבוגר יותר, נשארים הילדים אצל האם. זו תפיסה מיושנת שאינה רואה באב הורה אלא כספומט.

ו. נשים רבות, כולל במגזר הדתי, פונות לביהמ"ש לדיני משפחה (בניגוד לתורה) ביודעין שבביהמ"ש סכר מי המזונות הינם גבוהים מאוד, גם ללא פרופורציה להי־שתכרות האב (1500־2000 שקל לילד בממוצע).

יש בידי מסמכים של משגיח בשרות, שהשתכר 4,500 שקל נטו לחודש והוא אב לשני בנים, אך כב' השופטת חייבה אותו ב־4000 שקל לחודש וייעצה לו למצוא עבודה מכניסה יותר. רעייתו מרוויחה כ־8,000 שקל נטו לחודש, וגם זה היה ידוע לכב' בית המשפט.

ועוד משהו: בפועל, גם אין כל פיקוח על הטיפול בדמי המזונות, ונשים רבות משתמשות בחלקם לצר־כיהן, למגינת ליבו של האב.

ז. אין בחוק כיום כל אכיפה רצינית של "הסדר הראיה", ובפועל, כל גרושה יכולה לנשל את אבי הילי־דים מהקשר עימהם, ואף להכחיש אותם נגדו, בכתב ובפי־תויים, והאב נותר ללא מענה חוקי. הוא אינו יכול להפסיק את דמי המזונות, המשולמים לגורשתו המשת־משת בהם על מנת להסית את הילדים.

ח. הנושא היחיד שעליו יולכים לבלא בשל חוב כספי – הוא חוק המזונות. אבות רבים מוצאים עצמם בכלא בשל תקופה של תוסר השתברות או הוצאת הברחיות פתאומיות.

במקום ה־20 ר' נחמן מברסלב?

אל: אביטל בן־חיים "מעריב"
מכובדי באמת, ברכה ושלום.

קראתי בעניין רב את הדיווח המשוקלל של 20 הרבנים החשובים והמשפיעים ביותר בישראל ותרשה לי הערה קט־נה.

להפתעתי כי רבה השקלול שלך ושל עמיתך, רועי שרון, הציב את ר' נחמן מברסלב במקום ה־20, האחרון בר־שימה. אלמלא התייחסת לאישים תודיים שאינם עמנו, כאילו הם עדיין בין החיים, ואת רבי המשך נוכחותם רבת ההשפעה היית מציין בהערת שוליים – אכן זוהי אפשרות. ברם, מכיוון שמנית אותם בתוך ה־20 (האדמו"ר מלובביץ' מקום 9 ור' נחמן מברסלב במקום 20) אני מוצא לנכון להאיר את עיניך בכמה פרטים חשובים בקשר לר' נחמן ושיקולי מקומו ברשימה עפ"י כל הקריטריונים שקבעת.

פרופ' דוד אסף (האוניברסיטה העברית, ירושלים) פיר־סם ספר הנושא את השם: "ברסלב ביביליוגרפיה מוערת". בספר 291 עמודים והוא מתולק למדורים. מדור 15, למ־של, עוסק בחסידי ברסלב בראי הספרות האומנות. מספר הכותרים מ־849 עד 923. לאמור 74 כותרים.

עצם הוצאתו לאור של ספר עליידי פרופ' ברימתו של דוד אסף לצידך ביביליוגרפי בלבד, והעושר העצום של הכותרים אומר משהו על היקפו של האיש והחסידות שהוא מנהיגה.

מהקהילה האקדמית נודע לי כי עומדת לצאת לאור מהדורה שנייה עם עדכון משמעותי. עוד כשליש מהיקף הספר הנוכחי.

אשר־על־כן, למרות שאיני חסיד ברסלב ואף לא מקר רב אליה, אני סבור שמן הראוי להציב בסיבוב הבא את ר' נחמן מברסלב במקום הראי יותר.

אלול

למרות שגרלתי במשפחה חסידית הוטבעה בי אוירת אלול ה"ליטאית". הן בבית הספר היסודי, הן בישיבת "נחלים" והן ב"כולל בינגה". רק מתחילים לדבר על "אלול" ואני נכנס למשהו שקרוב מאוד לריכאוז נפשי. ואת, בניגוד לכל תפיסת העולם החסידית שאני אמון עליה כבי כמה שנים טובות.

שוחחתי על כך בשבוע שעבר עם ירידי נפשי, הרב המטובל, יחזקאל בינג שליט"א, והוא הבטיח לי: "אפשור לך את הבעייה הזאת בסיפור שמופיע בספרי הקר רש".

מעשה בעברייו אחד, שחזר ושנה בפשעיו ולמרות כל האזהרות והאיומים התי מיר לחטוא. ויהי היום ובאו שוטרים לביתו, עצרו אותו וכלאו אותו עד שיעמוד למ שפט. בבוא יום הדין שמו אזיקים על ידיו והובל מכלאו בכרכרה מיוחדת השמורה לעבריינים שכמותו, לבית המשפט. התבוננו השוטרים בפניו ולהפתעתם לא ניכר בהן שום התרגשות. לא נראתה עליהן שום ענגה. כאשר הדרך לקיתון הפושעים, שם הם ממתינים עד לתחילת משפטם, החל שוחק וצוחק ורוחו היתה טובה עליו. שאל אותו סניגור: מה לך כי תצחק, הרי אתה עוד עלול להישפט לשנות מאסר רבות? והעבריין אינו מתפעל כלל מדברי הסניגור והוא החל פוסע אל עבר אולם הנירד נים וחזוך על שפתיו. השתגעת־שאל הסניגור, אולי תמחוק את החיוך מעל פניך? מה לך כי תשמח? רכן העבריין אל עבר אוזנו של הסניגור ואמר: מכיוון שאני חש שאתה רוצה באמת בטובתי, אגלה לך סוד מצב־יחד הטוב: השופט הוא אבא שלי.

"במחילה גמורה"

מסופר על הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל, שפעם אחת ביקשו ממנו שניים שי־פסוק להם דין־תורה. הוא, כדרכו, נתרצה, וישב עם עוד שני רבנים בדין. זיכה את הזכאי וחייב את החייב. אך דא עקא, הכסף היה מושלש ביד שלוש, והשלוש לא רצה לתת את הכסף למי שזכה בדין. שאל אותו ר' משה פיינשטיין: מדוע אינך מציית לפסק הדין, ואינך מעביר את הכסף? השיב השלוש שאברך אחד בירושלים אמר לו שאל ייתן.

ביקש ממנו הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, שיבקש את אותו אברך שיטלפן אליו, וכן עשה. כשהתקשר אותו אברך, שאלו ר' משה פיינשטיין: מדוע הורית לשלוש שלא יתן את הכסף? ענה אותו אברך בחוצפה נוראה, כי לדעתו לא היה הדין תורה נכון. שאלו הגר"מ פיינשטיין בנחת, מדוע? והשיב: שהדין היה בלילה ומשנה מפורשת שאין דנין בלילה.

השיב לו ר' משה כמה דברים מפורשים, שח"ו לא היה כאן נגר המשנה, כי לא היה נמר דין, ועוד כמה ישובים, אך אותו אברך לא השתכנע, וענה בעוזות: אני לא יודע "פשטלך" – אני יודע שעברתם על משנה מפורשת... ה' ירחם.

הנה לא עברו אלא כמה חודשים, גם אלול, ראש השנה יום הכיפורים עברו בי־נתיים, ואיתו אברך בא ללא בושה וביקש מר' משה קבלה לשחיטה. התיישב הגר"מ פיינשטיין וכתב לו כתב קבלה לשחיטה, נפלא עד למאוד.

אחד מגדולי התורה שידע מכל הדין תורה הנ"ל, לא יכול היה להתאפק ושאל את הגר"מ "איך אפשר להישיב כל־כך עם חצוף שכזה. אינני מבין את כבוד תור תו".

ענה לו ר' משה: אדרבה, אני איננו מבין את כבודו. מה השאלה? הלא עברו אלול, ראש השנה יום הכיפורים, ואני מחלתי לו במחילה גמורה, ואיך אזכור לו מה שע־שה?

להתחפש למעלה מדרגתו

מובא בשל"ה ערוך. שבעשרת ימי תשובה יש להחמיר יותר מכל השנה, ואפי־לו מי שאינו מקפיד כל השנה על פת עכו"ם – בימים אלה יזהר ויחמיר על עצמו.

ויש להתבונן. הלא כל השנה אינו נמצא בדרגה של יראת־שמים להחמיר בזה, ואם כן חומרתו שמחמיר בעשרת ימי תשובה אינה אלא מן השפה ולחוץ – שהרי יודע מראש שלאחר יום הכיפורים יחזור להרגלו הקבוע, ומה העניין לעשות דברים שאינו שייך אליהם? וכי מנסים אנו לרמות מישהו חלילה?

אמנם כשנתבונן נמצא, שאין כאן רמאות כלל. שכן, למה הדבר דומה? לאדם שאינו מקפיד על תפילה במניין קבוע ושעה קבועה, אך כשבנו הגיע לגיל חינוך – אינו רוצה שבנו יתחנך לזילזול בתפילה, ולכן מתחיל להקפיד.

והנה, גם אם הבן ירגיש שאין האבא עושה זאת אלא בשבילו, סוף סוף רואה הוא שתפילה היא דבר חשוב אצל אביו, והדבר יישפע עליו לטובה, ובסופו של דבר יו־שפע מכך גם האב עצמו, שיישאר רושם בלבו אודות ערכה של תפילה.

כך גם כאן בימי תודש אלול והימים הנוראים – האדם צריך "להתחפש" לדברים נעלים, ואף־על־פי שעושה זאת רק מחיקוי בעלמא, מכל מקום משאיר רושם בנפ־שו מהו הערך הנכון, מהי השאיפה, איך צריך להיראות, ואז יתכן שאף בשאר ימות השנה יושפע מעט לטוב.

ומספר המגיד הגה"צ רבי שלום שבדרון זי"ע: הלא אבותינו סיפרו לנו, גם אנו בעינינו ראינו, איך "בעלי־בתים" פשוטים בדוד הקודם עד כמה פחדו ורעדו מיום הדין, וק"ו המורמים מעם ומה נשתנה עתה? הוסיף:

עוד מההדות באחיו דעקתיה של אמי ע"ה, אשר יצאו מקירות ליבה ספוגים ביראת־שמים ובאימת הדין כל אימת שראתה אותי משתובב בימי ילדותי בתורש אלול. היא לא יכלה להבין, כיצד אינ' רועד בימים הנוראים. וטענה בפיה לאמור: הלא אפילו הדגים שבים רועדים בחודש אלול ואיך אתה משתובב ולא רועד. כך היתה טוענת אפילו לפעוטים שלא הגיעו לכלל הבנה.

ועוד אני זוכר מימי נערותי, שסיפר לי אחד ממתפללי "בתי ניטין", איך היה הגאון ר' יצחק בלאזר זצ"ל עולה לבימה בשבת מברכים אלול, ומבחי': "אנו מקב־לים על עצמנו את האלול הקדוש שלך!"

(מתוך "קול דודי דופק" – משיחותיו וכתביו של הגה"צ ר' שלום מרדכי הכהן שבדרון זצ"ל)

schiffs@013.net.il

מחברות אדמו"רים וחסידים